
Секція VIII
Кримінальний процес та криміналістика

**ТЕХНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОВАДЖЕННЯ
ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ ДІЙ**

*Барцицька Анастасія Анатоліївна,
аспірантка кафедри криміналістики
Одеської національної юридичної академії*

Ефективність процесу збору та дослідження доказової інформації, у встановленому кримінально – процесуальним законодавством порядку, забезпечується проведенням окремих слідчих дій, що знаходять своє наукове обґрунтування в рамках криміналістичних положень. У тактико – організаційному аспекті слідчі дії аналізуються з точки зору їх логіко – інформаційної структури, визначені їх стадії і задачі кожної із них, шляхи вирішення загальних і окремих завдань [1;15]. Попри власне тактичний зміст визначеної діяльності, виокремленню підлягають процеси технологічного характеру, що охоплюються положеннями криміналістичної тактики. Слід зазначити, що в ході провадження окремих слідчих дій здійснюються процедури технологічного характеру. Виконуючи організаційно – управлінські функції поетапного, послідовного вирішення завдань, вони спрямовані на створення сприятливих умов, певної обстановки, забезпечення організаційної та матеріально – технічної основи, ефективної взаємодії слідчого із органами дізнання та громадськістю задля ефективного застосування власне тактичних прийомів та їх комплексів. Так, огляд місця події є слідчою дією, що передбачає вивчення та фіксування обстановки місця події з метою отримання фактичних даних, що мають доказове значення для справи. Враховуючи складний та багатоаспектний характер зазначеної слідчої дії, виокремленню підлягають етапи та стадії її провадження, а також формулюються конкретні завдання, що підлягають вирішенню. Технологічний характер діяльності з організації і проведення слідчого огляду полягає саме у впорядкованості проведення певних дій, зміст яких визначений сутністю попередніх, адже поняття «технологія» являє собою складну програму поетапного виконання певних операцій.

Виокремленню технологічного аспекту підлягають і вербальні слідчі дії, тактико – психологічна основа яких виявляється саме у процесі взаємодії, безпосередньому предметно – чуттєвому контакті, що реалізуються в рамках певних слідчих дій, та на думку деяких авторів, не позбавлені технологічного змісту. Зокрема, Образцов В.О., Богомолова С.М. досліджують особливості проведення допиту потерпілого та свідка з організаційно – технологічної точки зору [2;10]. Виокремлюючи етапи провадження певних дій автори наголошують на комплексній підготовчій діяльності, що включає акти як процедурного так і інформаційно – пізнавального характеру, що на нашу думку наділені властивостями технологічності. Зокрема, «розробка розумових моделей технології (процедури) допиту, лінії поведінки, прийомів допиту із врахуванням прогнозу розвитку ситуації під час допиту» [2;11]. Вирішення комплексу завдань, в рамках провадження окремих слідчих дій, зокрема, допиту, пред'явлення до впізнання, охоплюються застосуванням окремих тактичних прийомів та їх комплексів, а також процедур технологічного характеру, що створюють найбільш сприятливі умови їх застосування.

Ефективність провадження слідчих дій забезпечується організаційно – управлінськими заходами з підготовки їх раціонального проведення. Метою підготовчої діяльності є створення належної обстановки, що включає визначення

послідовності виконання певних процедур, складання плану провадження певної слідчої дії, з виокремленням стадій та етапів його виконання, попереднє матеріально – технічне забезпечення тощо. Визначені дії позбавлені будь-якого тактичного змісту, адже пов'язані із провадження процедурних та інформаційно – пізнавальних дій, що носять технологічний характер та знаходять своє відображення у системі тактико – криміналістичної діяльності. Застосування технологічних програм у процесі вирішення тактичних завдань розслідування пов'язане із динамічними інформаційно – пізнавальними процесами, що не обмежується застосуванням типових схем розслідування. Наявність ситуаційного елементу пошуково – пізнавальної діяльності породжує необхідність використання індивідуального підходу. Особливістю технологічної програми провадження певних дій визначається її динамічний характер та попри ситуаційну залежність слідчої діяльності обов'язковим є передбачення очікуваного результату вирішення локальних завдань розслідування. Під впливом ситуаційних змін необхідне корегування, приведення у відповідність системи дій, що підлягають послідовному виконанню для досягнення бажаного результату.

Специфічною формою отримання орієнтуючої інформації, стосовно події, що розслідується є проведення оперативного – розшукової діяльності, що досліджується криміналістичною тактикою в площині поєднання слідчих дій та оперативного – розшукових заходів, що виконують допоміжну функцію та оптимізують пошуково – пізнавальний процес. Ефективна взаємодія слідчого із органами, що здійснюють оперативного – розшукову діяльність, забезпечує вирішення складних завдань розслідування, розкриття злочину та притягнення до відповідальності всіх винних осіб. Тактична природа спільної діяльності, однак, знаходить своє вираження у застосуванні технологічних процедур взаємодії, послідовне виконання яких забезпечує досягнення поставлених цілей. Процес розробки та спільного виконання тактичних комплексів, попри наявність власне тактичного елементу, передбачає застосування організаційно – управлінських, планових заходів, що на нашу думку охоплюються певною технологічною програмою.

Порядок реалізації оперативного – розшукової інформації теж передбачає виконання послідовних практичних дій, щодо її розсекречення, скасування статусу конспіративності, негласності і створення передумов для її передачі слідчому для подальшого використання згідно завдань розслідування [3;209]. Технологічний аспект визначеної діяльності полягає у ефективній взаємодії, що досягається за умов дотримання правил, що підлягають застосуванню у визначеній послідовності. Отже, в рамках проведення окремих слідчих дій поряд із застосуванням тактичних комплексів проводяться процедури технологічного характеру, що стосуються організаційно – управлінських, планових аспектів тощо.

Визначена проблема потребує глибинного теоретичного дослідження та практичного застосування саме технологічних процедур вирішення конкретних завдань розслідування.

Література:

1. Поташник Д.П. Криминалистическая тактика. – М.: Изд-во Зерцало, 1998.
2. Образцов В.А., Богомолова С.Н. Допрос потерпевшего и свидетеля на предварительном следствии. – М.: Омега-Л, ИМПЭ им. А.С. Грибоедова, 2003.
3. Тертишник В.М. Верховенство права та забезпечення встановлення істини в кримінальному процесі України. – Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2009.

Науковий керівник - Тищенко В.В., доктор юридичних наук, професор завідувач кафедри криміналістики Одеської національної юридичної академії